

Europaklubben i Polen 8-14 maj 2014 – Dagbok

Sammanfattning

31 stycken intresserade medlemmar av Europaklubben i Västerås startade en resa till Polen den 8 maj 2014. Första besöksmålet var Warszawa där många upplevelser och nya upptäckter väntade oss och bland höjdpunkterna i huvudstaden var besöket i den polska riksdagen, sejmen, där vi en stund fick följa verksamheten och se alla ledamöter i aktion liksom även ett besök på svenska ambassaden där handelsattaché Jozef Neterowicz informerade oss om relationerna mellan Sverige och Polen. Andra besöksmål var Gamla staden som utplånades under andra världskriget men återuppbyggts. Intressant för svenskar är att Sigismund III som avsattes av Rådet kom att regera i Polen och flyttade huvudstaden från Kraków till Warszawa.

Dystra minnen från det judiska ghattot fick vi ta del av med bl a ett monument på Umschlagplatz varifrån 300 000 judar transporterades till Treblinka.

Staden bjöd även på skönhetsupplevelser som Lazienkiparken där Polens siste kung Poniatowski byggt sitt sommarpalats samt ett annat kungligt sommarresidens i Wilanowparken – ett polskt Versailles.

Vidare gick färden med tåg till Kraków som inte bombades under kriget, så mycket av den gamla bebyggelsen är bevarad. Den stora sevärheten där är Wavelkullen med gamla slottet och domkyrkan där Sigismund III är begravd. I Kraków verkade Oscar Schindler som genom list lyckades rädda ett stort antal judar undan förintelsen under den tyska ockupationen genom att anställa dem i sin fabrik, där numera ett museum om judarnas liv i ghattot är inrymt. Händelserna är världsbekanta genom Spielbergs film som inspelades på plats.

Europaklubsresenärerna vid sejmen

Andra kulturella inslag stod på programmet som konsert med Warszawas Filharmoniker och en Chopinafton och en kväll på judisk restaurang med klezmermusik.

Nöjda och tacksamma resenärer lämnade mätta av intryck ett till synes välmående dags Polen med rik kulturskatt efter en väl organiserad och genomförd resa.

Gunnel P-O

Dag 1 – Warszawa - Torsdag 8 maj

Torsdag morgon 8 maj, samlades vi 29 förväntansfulla resenärer. Vårt mål var utstakat - via Arlanda och Köpenhamn skulle vi åka till Warszawa. Erik och Birgitta hade rest i förväg med tåget. Vår uppskattade ordförande Stig Wahlström kom och vinkade av oss. Ombord på bussen fick vi våra flygbiljetter av Marianne som präntat ut åt oss alla. Sedan kunde vi lugnt avnjuta bussresan till Arlanda.

Väl framme gick incheckningen helt utan problem. Med gott om tid kunde vi inha olika frukostalternativ innan det var dags att gå ombord på flyget. I Köpenhamn strosade vi runt på den enorma flygplatsen i väntan på vår avgång till Warszawa. Flygresan gick smidigt och bjöd inte på några äventyrligheten. Vår guide Barbara mötte oss på flygplatsen i Warszawa och med sig hade hon en hel buss. På vägen till hotellet berättade hon lite kort om Warszawa.

Efter incheckningen på våra rum och upppackning var det dags för välkomstmiddag på hotellet. Till matsalen kunde man ta sig antingen via den vackra spiraltrappan eller via den konservburksliknande hissen. Hissen var inte det snabbaste alternativet, och heller inte det tystaste. Middagen bestod av en smakrik buffé. Vi måste ha varit väldigt hungriga för det var nästan så att några blev utan mat, men det fixade sig.

Betydelsen av Warszawa: Wars är en ryttare och zawa = äger marken

Barbara berättade en del om Warszawa, när vi åkte till hotellet Gromada. Frédéric Chopins hjärta är inmurad i en pelare längs färdvägen. Hans syster hade hämtat det från Paris efter hans död, så att han på detta vis kom hem igen. I slutet av 1500-talet och fram till 1611 gjordes Warszawa till Polens huvudstad av Sigismund III (son till svenske kungen Johan III och polska prinsessan Katarina Jagellonica). Tidigare var Krakow landets huvudstad. Kungen bosatte sig till att börja med i kyrkan; adelsmän följde med och staden växte. Gatan Nya Världen byggdes. Den förstördes och byggdes senare upp.

Vi passerade en palm av järn vid en rondell. Palmen var en symbol för de judar, som dödades här under andra världskriget; 90 % av alla judar dödades.

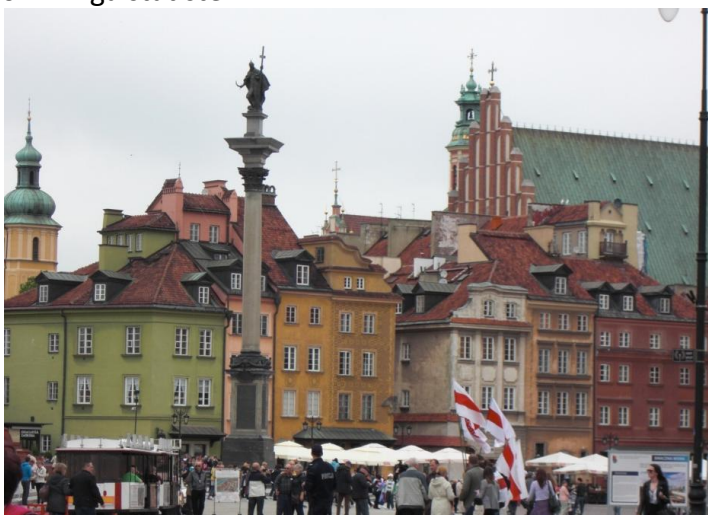
Rose-Marie R

Dag 2 - Fredag 9 maj

Vi startade dagen med en givande frukost i hotell Gromadas frukostmatsal, därefter möttes vi av vår guide Barbara Osior-Turcza som med buss som tog oss genom staden till vårt första mål för dagen som var Sejmen. Efter avlämnande av ytterkläder och väskor i två skåp och väl genomförd säkerhetskontroll, blev vi så insläppta på åskådarläktaren. Delar av den Polska regeringen deltog i dagens sejour. Säkerheten var nog mera rigorös i den "Polska riksdagen" än i vår egen Riksdag där det nyligen rapporterades om att en städare på kvällen hittat en åhörare som somnat. Vi fick också en genomgång av hur valsystemet fungerade med möjlighet att ställa egna frågor. Efter besöket i Sejmen följde en bussrundtur där Barbara berättade om de olika byggnaderna som vi passerade.

Vi såg bl a Sovjets gåva till det Polska folket, det stora och pampiga "Kulturpalatset" som under kommunisttiden inrymde bland annat KGB. Där kan man nu ta hissen upp om man vill se staden från ovan. Vi åkte också genom de kvarter som tidigare varit det judiska Ghettot, husen hade under slutfasen av andra världskriget jämnats med marken så ingen av de ursprungliga byggnaderna var bevarade idag. Efter rundturen släpptes vi av vid den okände soldatens grav, en minnesplats från andra världskriget, som var rikligt blomsterprydd. Vi kom dit precis lagom till en vaktavlösning. TV var där och gjorde en intervju så vi höll på att bli ofrivilliga statister.

Många tyckte sedan att det var tid för kaffe varför vi uppsökte ett café med många olika härliga bakverk. Tyvärr var det bordservering så tiden blev litet knapp att njuta av fiket för de sist betjänade. Därefter fortsatte guidningen till fots via "Royal route" varvid vi på vägen direkt efter fikapausen fick beskåda ännu en vaktavlösning, denna gång vid presidentpalatset, innan vi fortsatte mot Kungliga slottet och Gamla stan.

Lunch intog vi på restaurang Barbakan i Gamla stan. Under vandringen dit berättade Barbara att återuppbyggnaden av det gamla Warszawa efter andra världskriget hade gjorts efter målningar av 1700-tals målaren Bernardo Belotto. I Warszawa använde han sin morbrors efternamn Canaletto. Det som var lite speciellt med lunchen var att förrätten bestod av en

soppa som serverades i en urgröpt "jättefralla", till huvudrätt fisk och till efterrätt glass.

Under eftermiddagen var det så dags för en båttur på floden Wisla från vilken vi kunde se stadens byggnader, bl a katedralen, kungliga slottet och universitet, från sjösidan. Fiskare stod på strandkanten men enligt förfrågan var visst fiskelyckan inte så god.

Vi såg också en farkost som byggts upp som en modell av en medeltida fiskebåt som brukats på floden, den såg mycket speciell ut med sin högt uppdragna och platta akter. Två takplanteringar kunde också anas, en på taket till universitetsbiblioteket och en på taket till ett hus vid kulturella utbildningscentret. Barbara rekommenderade också, om tid fanns, ett besök på någon av de fantastiska trädgårdarna som fanns på dessa tak.

På kvällen gick många av oss på en konsert på National Philharmonic hall med Warszawas Philharmoniska orkester. Vi fick lyssna till verk av Stenhammar, Sjostakovitj och Sibelius. Orkestern leddes av den finländske dirigenten Pietari Inkinen. Violinsolist var Mikhail Ovrutsky som spelade ett stycke av Sjostakovitj på ca 30 minuter helt utan noter.

Kerstin o Roy B

Dag 3 - Lördag 10 maj

I bussen till Lazienkiparken besvarade vår guide Barbara några frågor som tidigare hade ställts till henne. Hon berättade att kostnaden för den nya fotbollsarenan var 2 miljarder zloty. Arbetslösheten för ungdomar är 25 procent, men endast 1/3 av de ungdomar som har jobb har fast anställning.

Lazienkiparken är ca 80 hektar. Slottet i parken var tidigare sommarresidens åt den siste polske kungen Stanislaw August Poniatowski. När slottet uppfördes år 1793 låg det långt från staden. I utkanten av parken ligger slottet Belveder där presidenten Bronislaw Komorowski har sin bostad.

Vi promenerade genom parken och betraktade Chopinstatyn. Denna staty var den första som förstördes under andra världskriget eftersom den var väldigt uppskattad av polackerna.

I Matsalen höll kungen sina berömda torsdagsmiddagar till vilka framstående kulturpersonligheter och politiker var inbjudna. Stanislaw August Poniatowski var konstsamlare av stora mått. Konstgalleriet innehöll på hans tid 2500 tavlor. De värdefullaste har stulits eller förstörts. Nu återstår ca 250 av vilka många var mörka och verkade vara i behov av restaurering.

Vid slottet möttes vi av en ståtlig påfågel som verkade gilla den uppmärksamhet han fick. Slottet var ursprungligen en badanläggning. Backusrummet har kakelplattor från Delft på väggarna. Vi beundrade också balsalen med utsmyckningar som visar människans åldrar

I parken finns också ett orangeri, en amfi-teater med klassicistisk utsmyckning och det så kallade vita huset som var av trä men såg

ut att vara gjort av sten. Där hade den franske kungen Ludvig XVIII bott under en tid.

Vi åkte vidare till slottet Wilanow, ett praktfullt palats som var säte för Johan III Sobieski (han vann bl a ett stort slag mot turkarna vid Wien 1683). Efter andra världskriget köpte polska staten in egendomen, men det pågår fortfarande en diskussion om äganderätten. Slottets exteriör beundrades och därefter var det dags för lunch. Personalen på restaurangen var kanske ny för säsongen för två av oss fick soppa spilld på kläderna. Därefter duckade vi när servitörerna närmade sig.

Exempel på uppgifter:

Polens yta är $\frac{3}{4}$ av Sveriges
Polens folkmängd är 4x Sveriges
Medelålder i Polen är:
män 73 år kvinnor 81 år
EU-bidrag till Polen tom 2013 64 miljarder euro
EU-bidrag till Polen under kommande period
2014-2020 110 miljarder euro
Handelsutbyte:
Polens totala export 2013 var 197,1 miljarder euro
varav exporten till
Tyskland 26,9%
Sverige 3,24%
Importen till Polen var 217 miljarder euro,
varav importen från
Tyskland 29,1%
Sverige 2,2%
Polen har en stor industriproduktion.
Alla svenska biogasbussar är tillverkade i Polen
Ukraina är en stor legotillverkare åt Polen
Snittinkomst/månad i Polen är 4221 zloty
Minimiinkomst/månad i Polen är 1680 zloty
Skatt på inkomst i Polen är 19% eller

33%

Vi var i god tid för besöket på svenska ambassaden. Eftersom det var lördag var det inga anställda där med undantag för Jozef Neterowicz, som har hand om näringslivsfrågor. Vi blev förvånade över att höra att han bor på Tidö Lindö. På ett lättsamt och trevligt sätt blev vi informerade om ekonomiska frågor och jämförelser mellan Polen och Sverige

Resten av dagen hade vi fri för egna aktiviteter och då passade vi på att besöka café A. Blikle där vi avnjöt kaffe med bakelse. Vi tyckte att det var synd att Stig inte hade möjlighet att göra oss sällskap. Han gillar ju verkligen kaffe och goda bakelser.
Inger o Åke E

Dag 4 - Söndag 11 maj

Resdag. Vi åker tåg till Krakow. Guiden Magdalena Tarka möter oss i Krakow för färd mot hotell Wyspianski. Många svenska gillar hotellet, flera svenska bussar var parkerade. Snabb incheckning, lunch på restaurang Kogel Mogel. Därefter guidas vi av Magdalena med en tur i Gamla stan med dess vackra torg, besök i Mariakyrkan och Wavelkullen med dess historiska byggnader. Floden Wisla flyter stilla förbi. Lite fri tid på eftermiddagen och kvällen avslutades med en Chopinkonsert och middag på egen hand.

Dag 5 - Krakow Måndag 12 maj

Hotell med bra sängar. Gomorron, molnigt väder. Frukost. Gamla judiska kvarteren. 40-minuters promenad. Schindlerfabriken och jordbruksuniversitetet. Middag på judiska restaurangen Ariel med klezmermusik - Hava nagila.

Judiska befolkningen kom invandrande på 1300-talet och uppgick efter hand till 1/4 av Krakows innevånare. De blev inflytelserika och fick privilegier av polske kungen. Byggde synagogor dit huvudsakligen de judiska männen hade tillträde. Särskilda kvinnorum fanns. I modern tid startade förföljelserna på 1930-talet. Många flydde utomlands bl a till USA och Sverige.

Cirka 17000 judar förvisades till ett getto. I mars 1943 beslutade nazisterna om judarnas likvidering, och merparten fördes till utrotningsläger. Ca 3000 överlevde.

Fabrikören Oscar Schindler, en tysk industriman, räddade 1700 judar, som arbetade i hans emaljfabrik. Det medförde dödsstraff att fly från gettot. Filmregissören Steven Spielberg gjorde en långfilm om Schindler och hans gärning. Intresset för de judiska kvarteren ökade till följd av filmen. Där finns nu ca 2000 innevånare. En annan filmregissör, Roman Polanski bodde som barn i gettot. Vi besökte endast Schindlerfabrikens administrationsbyggnad med Schindlers kontor, som idag är museum. Besöket var en mycket stark upplevelse.

På jordbruksuniversitetet i Krakow föreläste professorn Czeslaw Nowak. Han berättade att korruption är ett stort problem i Polen. Det är ett hinder för utvecklingen. År 2016 blir det tillåtet för utländska medborgare att förvärva jordbruksmark. Man fruktar, att många tyskar kommer att köpa

mark. Polska jordbrukare betalar ingen skatt. Det är populärt för stadsbor att äga jordbruksmark. Polen har endast 4,9 % av EU:s jordbruksproduktion och ligger på 7:e plats. Fram till 1989 centralplanerad Jordbruksekonomi. 1989-2004 marknadsorienterad jordbruksekonomi. Efter 2004-05-01 EU-orienterad jordbruksekonomi (kvoter och subsidier). Beträffande Polens befolkning lever kvinnor genomsnittligt till 80 år och männen till 72 år. Bara 6 % av antalet jordbrukare är under 35 år i EU. Över 34 % av jordbrukarna är män över 65 år i EU. Polen har problem med överproduktion av grönsaker. Cirka 25 % av den polska befolkningen beräknas rösta i EU-valet.

Kvällen tillbringades på den judiska restaurangen Ariel. Kontrastfylld miljö med 1800-talsmöbler, virkade dukar, målade berg och skogar på väggarna och uppstoppade jakttroféer. Vi avnjöt gulaschsoppa, kalkonrulle med potatis och grönsaker.

Till efterrätt något gräddglassliknande och Klezmermusik med klarinett, saxofon, orgel, dragspel, rumma och sång. En mycket innehållsrik och intressant dag. God natt.
Hans o Elisabeth E

Dag 6 - Tisdag 13 maj

Väckning kl 07.00. Vilken underbar dag – solen strålade från en klarblå himmel och idag var det så dags för nedstigning i saltgruvan (Kopalnia Soli) i Wieliczka. Saltbrytningen i gruvan påbörjades redan på 1300-talet och var i full drift ändå in på 1990-talet. Idag utvinns endast en liten mängd salt. Gruvan är numera upptagen på världsarvslistan. Frukost och så avfärd med buss mot saltgruvan kl 08.30. Marianne gick sin vanliga runda genom bussen och kollade att alla var på plats.

Även denna dag hade vi vår härliga guide med oss från gårdagen. Under färden till gruvan berättade hon lite allmänt om Polen. I Polen råder ingen bostadsbrist. Eftersom arbetslösheten är hela 12 % så har många polacker helt enkelt inte möjlighet att köpa sina bostäder. Kvadratmeterpriset för lägenheterna i Krakow ligger på 6.000 Złt motsvarar ca 12-13000 svenska kronor. Arbetslösheten bland ungdomar ligger på hela 25 %, vilket i sin tur medför att många ungdomar flyttar hemifrån först i 30 årsåldern. Minimilönen för en polack är 1200 Złt/mån och som arbetslös utgår underhåll med 500 Złt/mån under 1 år. Alla polacker omfattas av den allmänna sjukförsäkringen och föräldraledig är man i 52 veckor. De första 20 veckorna få endast kvinnorna ta ut ledigheten, därefter har männen möjlighet att vara hemma.

- Svårt att få dagisplatser.
- Skolstart vid 7 års ålder och alla barn måste åtminstone gå 6 år i skolan. Högstadiet omfattar 3 år och därefter följer gymnasieutbildning osv.
- Totalt arbetar 2 milj. polacker utomlands.

Väl framme vid gruvan började så vår nedstigning. Den första nedstigningen till 64 m företogs med en "4-planshiss". I gruvan rådde rökförbud pga den metangas som bildas där nere. Man fick heller inte vidröra saltskulpturerna. Saltskulpturerna var otroligt skickligt utmejslade ur saltblock och det var gruvarbetarna själva som under perioden 1960 -70 stod för det arbetet. Hela gruvan var som ett stort museum där vi via gruvgångar och trappor fick följa gruvarbetarnas slitsamma arbete.

Längs gångarna var nischer uppbyggda där vi kunde skåda hur arbetet gått till. Scenerierna var uppbyggda av saltskulpturer och visade människor, hästar och arbetsredskap i olika arbets-situationer. I gruvan finns också en konstgjord 9 meter djup sjö. Före 1800-talet gjordes allt arbete för hand i gruvan. Arbetet underlättades betydligt när man började ta hästar till hjälp vid saltbrytningen.

På 1890-talet byggdes en jättekyrka på 110 m djup, där gudstjänster hålls än idag. Förutom

kyrkan finns också ett antal kapell. I kapellen samlades gruvarbetarna varje morgon för en kort andakt. Hälsningsfrasen gruvarbetarna hälsade varandra med på morgonen var "Gud vare med dig".

År 1996 stängdes stordriften i gruvan efter en jätteöversvämning. Gruvan är idag till största delen privatägd och tar emot 1 miljon besökare/år. Som mest arbetade 1.500 arbetare i gruvan.

LITE KUL FAKTA

Vår grupp gick 380 trappsteg av totalt 500 steg
Promenerade ca 2 km.

Totalt finns 30 mil

underjordiska gångar i gruvan. Alltså lika lång sträcka som vi åkte med tåget mellan Warszawa och Krakow.

Rundturen i gruvan tog ca 2 tim.

Gruvvandringen avslutades med shopping av diverse saltprodukter i Gruvshoppen.

Eftermiddagen fri för egna strövtåg i Krakow. Hans och jag hann både äta lunch och inta eftermiddagsfika ute i solen samt vandra runt i den gamla delen av staden.

Hans har en liten egenhet när vi är utomland. Han brukar uppsöka en frisör och klippa sig. Så gjorde han även denna gång. Resultatet blev alldeles utmärkt. På kvällen tog vi en gemensam promenad till vår avslutningsmiddag på rest. Tetmajerowska. Ett riktigt mysig ställe där vi under måltiden blev underhållna av en trio från Ukraina, som bestod av 1 kvinna och 2 män, som underhöll oss med musik, sång och lite småprat. Vi åt en god och välsmakande 3 rätters middag, som avslutades med kaffe.

Saktade promenerade vi sedan hemåt och vi alla var vi överens om att vi haft ännu en intressant och givande dag.

Inga-Lena och Hans

Vår fantastiska guide i
Krakow – Magdalena Tarka

När vi tackade Magdalena för utmärkt guidning berömde hon vår grupp, vi var så bra på att passa tiderna, vi var intresserade och frågade mycket.

Dag 7 - Onsdag 14 maj

Hemresedag.

Nöjda och tacksamma resenärer lämnade mätta av intryck ett till synes välmående dagens Polen med rik kulturskatt.

Ett stort tack till Marianne Sala för ett mycket gott reseledarskap, en välorganiserad, prisvärd, och innehållsrik resa.

